

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Tvende ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger

Citation: Kierkegaard, Søren: "Tvende ethisk-religieuse Smaa-Afhandlinger", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2006 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter:
<https://tekster.kb.dk/text/sks-tsa-txt-shoot-id44ccb255-f98f-4aac-aada-f98377c240c8.pdf> (tilgået 04. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 11

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

C

1. Blandt de mange Latterligheder i disse taabelige Tider er dette dog maaskee det Latterligste, denne Yttring som jeg ofte nok har læst, skrevet som Viisdom, og hørt beundre som træffende: at man i vor Tid ikke engang kan blive Martyr, at vor Tid ikke engang har Kraft til at slaae En ihjel. Sie irren sich! Det er ikke Tiden, der skal have Kraft til at slaae En ihjel, eller gjøre ham til Martyr; det er Martyren, den vordende Martyr, der skal have Kraft til at give Tiden Lidenskab, her Forbittrelsens Lidenskab, til at slaae ham ihjel. Dette er Forholdet, og tillige Overlegenheden, uden hvilken Ingen i Ideen seet egentlig var Martyr, selv om han offrede Livet, eller rettere, satte det til, blev ihjelslagen. Den sande Overlegenhed arbejder altid paa to Steder, frembringer selv den Kraftyttring, der slaaer den ihjel. Naar saaledes en Straffeprædikant skal blive slaaet ihjel, saa er det ikke Tiden, der ved sin egen Kraft slaaer ham ihjel, det er ham, der, ved straffende at slaae eftertrykkeligt, giver Tiden Lidenskab til at slaae igjen. Lad det være den dorskeste Tid: en saadan Karl skal snart gjøre den lidenskabelig. Men en saadan Straffeprædikant vilde rigtignok være et Særsyn i den Tid, hvor det Ene er som det Andet. Som naar en Discipel, der skal have Prygl, Læreren uafvidende faaer anbragt et Klæde under Trøien, saa han ikke mærker Slagene: saaledes er en Straffeprædikant i vor Tid – af gode Grunde Menigheden behjælpelig i at underskyde en anden Skikkelse, der nu bliver afstraffet – til Menighedens Opbyggelse, Contentement og Fornøielse. Af gode Grunde; thi i hiint Tilfælde med Disciplen er der ingen Fare forbunden med at være Læreren, der skal slaae. Men i Sandhed at være en Straffeprædikant (ja her slaaer Begrebet om!) betyder ikke saa meget at slaae som at blive slaaet, eller at slaae, saa man bliver slaaet; jo flere Prygl Straffeprædikanten faaer, desto dygtigere er han. Derfor tør man ikke være den sande Straffeprædikant, eller derfor tør den Saakaldte ikke slaae virkelig til, fordi han meget godt veed og kun altfor godt forstaaer, at det ikke er Børn, han har for sig, men at de Andre, dem han skal slaae, ere langt, langt de Stærkeste, der slaae *virkeligen* igjen, maaskee ham ihjel; thi at være den store Straffeprædikant er at blive slaaet ihjel. Den saakaldte Straffeprædikant derimod, han slaaer – i Prædikestolen, og fægter i Luften, hvad vistnok ikke giver Tiden Lidenskab til at slaae ham ihjel. Paa den Maade opnaaer han sin latterlige Hensigt, at være den Latterligste af alle Vanskabninger: en Straffeprædikant som er æret og anset, hilset med Acclamation.

2. Naar et Menneske er Psycholog og har Mod til at bruge Midlet, saa er Intet lettere end at give et andet Menneske Kræfter, idetmindste Forbittrelsens. Hvor Mange blandt Socrates's Samtidige gjaldt det ikke om, at de, som han fortæller, kunde blive saa forbittrede, at de ordentlig vilde bide ham, hvergang han fratog dem – en Dumhed. Selv det meest piattede Fruentimmer kan man saaledes give Forbittrelsens Kræfter, at hun gjerne slog En ihjel. Og saaledes kan man ogsaa til enhver Tid blive Martyr, i Betydning af at blive ihjelslaaet; Intet er i en vis Forstand lettere, det Hele lader sig ganske systematisk arrangere. Men det maa han, der skal ihjelslaaes, kunne, han maa kunne give Tiden Forbittrelsens Kraft. Dersom jeg derfor saae et Menneske, hidtil Samtiden ganske ubekjendt, styrte frem med den Forsikkring, at han vil ofre sit Liv, vil ihjelslaaes: saa vilde jeg rolig (thi jeg er saa vant til at omgaaes med saadanne Tanker, at jeg aldrig er roligere end hos dem) rolig, som en Vexeleer rolig betragter Mærkerne paa en Obligation for at see om den er ægte – jeg vilde rolig cassere ham. Et saadant Menneske vilde aldrig drive det til at blive slagen ihjel af en Samtid, selv om det iøvrigt var saa, at han virkelig havde Mod og var villig til at døe. Han kjender ikke Hemmeligheden; han mener aabenbart, at det er Tiden, der, som den Stærkere, skal gjøre det, istedetfor at han skulde være Tiden saa overlegen, at han ikke lidende lader Tiden gjøre det ved sig, eller bestiller det hos den, men, fri, tvinger Tiden til at gjøre det. Juristerne have jo for Skik, ikke at anvende Dødsstraf, naar En af Livslede ønsker Døden; og saa klog er en Samtid ogsaa, hvad Fornøielse skulde den saa have af at slaae ham ihjel!

3) Altsaa, en Saadan tvinger ikke Tiden til at slaae ham ihjel. Nei, vil Du det, saa maa Du bære Dig anderledes ad. Lær først Din Tid nøie at kjende, især dens Vildfarelse, dens Lyst, dens Higen, hvad den egentligen vilde, dersom den maatte raade sig selv. Er Du i denne Henseende vel underrettet, saa udtaler Du Dette, det der dunkelt lurar i Tiden, begejstret, veltalende, henrivende, glødende. Dertil maa Du have Kræfter og Forudsætninger. Hvad skeer, ja ganske simpelt, det skeer, at Tiden forgaber sig aldeles i denne Udtalelse – Du bliver Tidens Beundring. Nu staaer Du ved Begyndelsen til at blive slagen ihjel; nu gjælder det, sving af, lige saa afgjørende, lige saa frastødende, og Du skal see, Samtiden faaer Lidenskab, der skal og snart gaee Inflammation i den. – Skal En kunne blive Martyr, maa han først og fremmest have været Tidens Beundring, ellers faaer han ikke Tiden med sig; han maa have været stillet saaledes, at han har havt det i sin Magt at bade sig i Beundring – men han har refuseret. Tilbageviist Beundring er i samme Øieblik absolut Lidenskab i Forbittrelse. Den, en Samtid har villet forgude – hvis han stolt – ja eller gudfrygtigt og sandt tilbageviser det: det bliver hans Død. – Ved at beregne de dialektiske Forhold kan man ganske simpelt bestemme det Hele. »Offeret« maa dialektisk forholde sig saaledes til Samtiden: han maa kunne være hvad Tiden i Øieblikkets Forstand kræver, være *Tidens Fordring*; ved at forfalske sin Mission er han **eo ipso** Tidens Afgud. I Sandhed forstaaet er han derimod, *hvad Tiden behøver* i Evighedens Forstand. Bliver han sig selv tro i at være det, saa er han **eo ipso** indviet til Døden. Han maa forholde sig til Tiden saaledes, at han kan løfte hele Tiden, rive den hen, medens denne jubler ham Bifald til: Ingen, Ingen kan saaledes frie til den, saa sikker paa dens Elskov. Og just som han har vundet den, maa han med endnu større Kraft støde fra, at det Usande ikke fremkommer, at han bliver et Produkt af Tiden. Thi det er det Tiden vil, den vil beundre sig selv i

at beundre ham. Men hans Opgave er det netop, at lade Tiden forstaae, at Sandheden ikke er Tidens Opfindelse.

4. Dette kan jeg meget let forstaae. Jeg kan ogsaa see, at det herude er det Forfærdelige, at Sligt til en vis Grad jo kunde lade sig dæmonisk eftergjøre, være en rædsom udspekuleret Stridighed af et Menneske, der formastede sig til at ville lege med en heel Tid, og den forfærdelige Leeg, at blive slagen ihjel; kun endnu Forfærdeligere, hvis han bespotteligt søgte at indbilde sig og dem, at det var for Sandheden. Men jeg kan ogsaa see, at det kan i strengeste Forstand være Sandheden, og i Sandhedens Tjeneste, at der handles saaledes.

Altsaa, det lader sig gjøre. Men nu kommer Spørgsmaalet: har et **Menneske** Lov til at lade sig slaae ihjel for Sandheden?